

VLAAMSE STATEN-GENERAAL VOOR EEN BETERE OPVANG EN BEGELEIDING VAN VERKEERS-SLACHTOFFERS

In 2000 vielen er in België 1470 doden en 9847 zwaargewonden op onze wegen. Vijf jaren later tellen we 1089 doden en 7253 zwaargewonden¹. Zowel het aantal doden als zwaargewonden daalde met ongeveer 26%. Dit is een positieve trend. België doet het niet slecht maar de andere landen zijn er ook op vooruit gegaan en doen zelfs nog beter, zodat we achteraan in het Europese peloton blijven hangen. Zelfs als België zijn doelstelling haalt van een daling naar 750 verkeersdoden tegen 2010, dan zit het nog maar op het niveau van een vergelijkbaar land als Nederland ... in 2001!

We spreken in het totaal voor 2005 over 49.286 slachtoffers die in 2005 gedood of gewond (ernstig én licht) geraakten in het verkeer². Elk van deze verkeersslachtoffers wordt omringd door naasten: vader, moeder, broer, zus, partner, vriend, ... We kunnen zonder enige overdrijving stellen dat in België jaarlijks 200.000 directe of indirecte verkeersslachtoffers geteld worden.

Nationaal³ en internationaal⁴ onderzoek wijst op de enorme impact van een verkeersongeval op het dagelijks functioneren van zowel de rechtstreekse verkeersslachtoffers als hun nabestaanden en naasten. Naast het verwerken van het brutale en totaal onverwachte verlies van een dierbare of de even brutale en onverwachte confrontatie met de zwaar aangestaste fysieke toe-

stand van een dierbare, krijgen ook indirecte slachtoffers te maken met vaak onbekende diensten zoals de spoeddienst van een ziekenhuis, politie, justitie, verzekeringen, slachtofferhulp ... Slachtoffers verwachten van deze diensten opvang en ondersteuning maar komen vaak van een kale reis thuis. Door dat gebrek aan begrip en steun voelen zij zich vaak voor een tweede maal slachtoffer en laat hun reïntegratie in de samenleving vaak lang op zich wachten.

Op vrijdag 16 februari 2007 vonden in het Vlaams Parlement de Vlaamse Staten-generaal voor een betere opvang en begeleiding van verkeersslachtoffers plaats. Professionelen uit de betrokken sectoren (politie, justitie, verzekeringen, medische wereld, psychosociale hulpverlening, reïntegratie, mobiliteit en de academische wereld) waren hierop aanwezig. De Staten-generaal willen aanbevelingen formuleren voor een betere opvang van verkeersslachtoffers en hun omgeving.

Aan de Staten-generaal ging heel wat werk vooraf. Op vraag van de vzw Ouders van Verongelukte Kinderen⁵, de vzw ZEBRA⁶ en het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk⁷ bevestigt de Vlaamse regering in het regeerakkoord van 2004-2009 haar verantwoordelijkheid voor de blijvende zorg dat al diegenen die betrokken raken bij een verkeersongeval als slachtoffer erkend worden en dat zij kunnen terugvallen op een zorgzame, integrale en efficiënte ondersteuning.

Diezelfde verenigingen richtten ongeveer twee jaren geleden, op 30 april 2005, ter gelegenheid van de 10de verjaardag van de vzw OVK, een oproep tot de Vlaamse en Franstalige regeringen, om, met het oog op een structurele, efficiënte en humane aanpak van de opvang van verkeersslachtoffers en hun na(ast)bestaanden, over dit belangrijke thema een Staten-generaal bijeen te roepen. De Vlaamse regering, bij monde van de minister-president en beide betrokken ministers van Welzijn en Mobiliteit, ging op deze oproep in.

5 www.ovk.be.

6 www.zebraweb.be.

7 www.steunpunt.be.

1 <http://statbel.fgov.be/figures>.

2 <http://statbel.fgov.be/figures>.

3 Aertsen, I., Hutsebaut, F. en Somers, L. (2005) *Kinderen als slachtoffer van het verkeer. Onderzoek naar de noden, behoeften en ervaringen van verkeersslachtoffers en hun nabestaanden, Onderzoek in opdracht van Levenslijn-Kinderfonds en vzw Ouders van Verongelukte Kinderen*. Leuven, K.U.Leuven, Onderzoekseenheid Strafrecht en Criminologie.

4 European Federation of Road Traffic Victims (1997) *Impact of road death and injury; research into the principal causes of the decline in quality of life & living standard suffered by road crash victims and victim families*, study undertaken in collaboration with the European Commission.

Er is sindsdien heel wat werk verricht.

Gebaseerd op het door OVK gevraagde onderzoek van de K.U.Leuven (Kinderen als slachtoffer van het verkeer. Onderzoek naar de noden, behoeften en ervaringen van verkeersslachtoffers en hun nabestaanden (cfr supra)), werden naast een stuurgroep negen werkgroepen opgericht, met name:

1. politie met als voorzitter prof. Frank Hutsebaut
2. justitie met als voorzitter prof. Tom Vander Beken
3. verzekeringen met als voorzitter prof. Hubert Claassens
4. medische hulpverlening met als voorzitter dr. Jan Stroobants
5. psychosociale hulpverlening met als voorzitter prof. Ivo Aertsen
6. reïntegratie met als voorzitters dhr. Henk Goovaerts (overleden) en mevr. Christine De Vrieze
7. mobiliteit met als voorzitter prof. Jan Pauwels
8. veroorzakers met als voorzitter prof. Paul Ponsaers
9. onderzoek en statistiek met als voorzitter prof. Geert Wets.

De werkgroepen volgden voor de verdere analyse van de problematiek een uniforme methodiek, gesteund enerzijds op wetenschappelijke literatuur over het thema en anderzijds op bevragingen van sleutelfiguren, wetenschappelijke en ervaringsdeskundigen. In totaal werkten er meer dan 120 experts mee aan de verschillende werkgroepen.

Elke werkgroep stelde een eindverslag op. Hierbij werd een vast stramien gehanteerd: situering van de opvang van verkeersslachtoffers in de betrokken sector, knelpunten, good practices en aanbevelingen. De aanbevelingen geven aan wat voor een betere opvang van verkeersslachtoffers verwacht wordt van de diverse overheden, van de eigen sector en van de andere sectoren. Deze eindverslagen van de diverse werkgroepen werden uiteindelijk verwerkt tot één gezamen-

lijk eindrapport met niet minder dan 214 aanbevelingen⁸.

Het is een bijna onmogelijke oefening om deze aanbevelingen samen te vatten. Thema's als trajectbegeleiding voor verkeersslachtoffers, betere informatiedoorstroming en taakverdeling, meer inlevingsvermogen en vorming bij al diegenen die met verkeersslachtoffers in contact komen en een wetenschappelijke onderbouwing van de opvang blijken echter wel de rode draad doorheen het lijvige eindrapport te vormen.

Om één en ander daadwerkelijk te kunnen realiseren staat volgens de drie verenigingen het Vlaamse beleid in de komende jaren voor de volgende prioritaire uitdagingen :

- Operationeel: het versterken en uitbouwen van het hulpaanbod aan verkeersslachtoffers en hun omgeving en het afsluiten van samenwerkingsakkoorden. Dit houdt o.a. in:

1. Het ontwikkelen, verbeteren en versterken van het huidige eerstelijns hulpaanbod aan nabestaanden van slachtoffers van dodelijke verkeersongevallen en gewonde betrokkenen en hun naasten.
2. Het verbeteren en versterken van het huidige eerstelijns hulpaanbod aan veroorzakers van verkeersongevallen.
3. Het uitbouwen van een goed gecoördineerde lokale samenwerking tussen de verschillende partners waarmee verkeersslachtoffers en hun omgeving te maken krijgen, zoals politie, justitie, medische hulpverlening, slachtofferhulp, verzekeringswezen, geestelijke gezondheidszorg, lotgenotenverenigingen en patiëntenverenigingen.
4. Het omkaderen van het lotgenotenaanbod.

⁸ *Voor een betere opvang en begeleiding van verkeersslachtoffers. Rapport van de stuurgroep aan de Staten-generaal*, Brussel, Vlaamse Overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, 2007 (<http://www.wvc.vlaanderen.be/welzijn-justitie/slachtofferhulp/RapportSGverkeersslachtoffers.pdf>).

- Structureel: het verbeteren van de attitude, kennis, deskundigheid en overleg bij al diegenen die direct en indirect een rol kunnen spelen in een goede opvang van verkeersslachtoffers en hun omgeving.

Een inclusief beleid lijkt hier het enige passende antwoord. Dit inclusief beleid moet gevoed worden door een expertise over alle aspecten van deze complexe materie. Deze expertise moet niet alleen aan het beleid ter beschikking worden gesteld, maar eveneens aan ieder die hulp, zorg en steun kan bieden aan verkeersslachtoffers en hun omgeving.

Dit omvat:

1. permanente aandacht voor een zorgzame ondersteuning van verkeersslachtoffers en hun omgeving;
2. centralisatie en terbeschikkingstelling van informatie en kennis;
3. uitwisseling van ervaring en kennis alsook overleg tussen deskundigen, professionelen, lotgenoten- en patiëntenverenigingen en overheden;
4. permanente opvolging en evaluatie van initiatieven en goede praktijkvoorbeelden en van het hulpaanbod en het beleid;
5. het gericht aansporen en concreet ondersteunen van bepaalde actoren via innovatieve en/of aangepaste acties met als doel een aangepast hulpaanbod op maat van verkeersslachtoffers en hun omgeving te kunnen aanbieden.

Op de Vlaamse Staten-generaal van 16 februari 2007 werden deze aanbevelingen en de aanbevelingen van de werkgroepen voorgesteld. De drie betrokken ministers kregen de kans hierop te antwoorden en hun prioriteiten kenbaar te maken. Zo kondigde minister-president Letermé aan dat er vanuit de diensten Algemeen Regeringsbeleid een bijzonder commissaris zal aangesteld worden. De commissaris zal het aanspreekpunt zijn vanuit de Vlaamse regering, de coördinatie van de opvolging van de Staten-generaal op zich nemen, de contacten met de federale overheid onderhouden en een forum

met alle betrokken actoren in het leven roepen⁹. Minister van Mobiliteit Van Bremt kondigde een proefproject aan rond toegankelijk openbaar vervoer (alternatief mindermobielenvervoer) en een verkeersveiligheidsplan (vóór de zomer). Minister van Welzijn Vervotte beloofde nog dit jaar werk te maken van een website die mensen wegwijs maakt in het hulpaanbod en van de ondersteuning van de uitbouw van een trajectbegeleiding voor gekwetste verkeersslachtoffers. Andere prioriteiten zullen zijn: deskundigheidsbevordering en ondersteuning van zelfzorg, lotgenotenhulp en vrijwilligerssteun, een uitbreidingsbeleid inzake thuiszorg, thuisbegeleiding, geïntegreerd wonen en de versnelling van de procedure inzake materiële bijstand. Tijdens een later overleg met de drie verenigingen kondigde de minister ook aan werk te willen maken van een Vlaams expertisecentrum voor een betere opvang en begeleiding van verkeersongevallen.

Ondanks alle inspanningen inzake verkeersveiligheid, zullen er slachtoffers blijven vallen in het verkeer. Het is daarom noodzakelijk blijvend werk te maken van een betere opvang van deze slachtoffers en hun naasten. Het is een opdracht die nooit zal eindigen maar mede dankzij deze Staten-generaal heeft Vlaanderen een serieuze voorzet gegeven in de richting van een geïntegreerde aanpak. Wellicht een primeur in Europa.

Isabelle De Schrijver*

⁹ Inmiddels werd, op 16 maart 2007, door de Vlaamse Regering deze bijzonder commissaris aangesteld. Naast de problematiek van verkeersslachtoffers zal deze zich echter ook nog op andere taken richten.

* Directeur vzw Ouders van Verongelukte Kinderen